

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада Київського національного університету культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» Працкову Роману Євгеновичу на підставі прилюдного захисту дисертації «Відеодизайн у системі образотворення сучасних сценічних практик» за спеціальністю 022 «Дизайн» 25 вересня 2025 року.

Працков Роман Євгенович, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2021 році Київський національний університет культури і мистецтв за спеціальністю «Сценічне мистецтво».

З 2021 року навчається в аспірантурі Київського національного університету культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію виконано у Київському національному університеті культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: **Мулкохайнен Вікторія Анатоліївна**, доктор мистецтвознавства, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, доцент кафедри графічного дизайну.

Здобувач має 10 опублікованих праць за темою дисертації, з них 8 праць написано без співавторів, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Scopus:

1. Працков Р. Є. Історія виникнення відеодизайну та його адаптація в українському мистецтві. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 62. Т. 2. С. 68–75.

2. Ilnitska O., Kucher R., Vakulenko D., Boiko V., Pratskov R. The Identity of Stage Design as a Component of Ukrainian Culture of the 21st Century. *New Design Ideas*. 2024. Vol. 8. No. 3. P. 641–655.

3. Працков Р. Є. Відеодизайн як сучасний інструмент створення інноваційної образної лексики сценічного простору. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2025. Вип. 50. С. 473–478.

Офіційні опоненти:

Михайлова Рада Дмитрівна, доктор мистецтвознавства (26.00.01), професор, Київський національний університет технологій та дизайну, професор кафедри графічного дизайну дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Зважаючи на те, що тема дисертації звучить, як «Відеодизайн в системі образотворення сучасного сценічного мистецтва», її розгляд передбачає

охоплення театральних спектаклів драматичного, музичного, оперного, опереточного, сатиричного, Марионеткового, пантомімічного характеру, а також естрадних програм та циркових вистав. Останні, на наш погляд, особливо цікаві щодо залучення нових технологій та відеодизайну, отже їх вартувало долучити до аналізу зразків як показових з точки зору новітніх відеопропозицій, попри те що в цілому, наведених для аналізу прикладів достатньо.

2. У сучасних дослідженнях вітчизняного відеоарту (Когут, 2023), що має певну близькість до відеодизайну, з'ясовано, що від 1990х рр. в Україні чітко виокремлена його регіональна специфіка, яка характеризує процеси у Києві, Харкові, Херсоні, Одесі та Львові. Чи існує, на ваш погляд, подібний розподіл у відеодизайні? Якщо так, то якими якостями вони визначається?

3. Із контексту роботи не зрозуміло, чи має практичні навички у створенні відеодизайну автор дисертації. На наш погляд, дисертаційне дослідження було би більш повним і виграло би у практичній частині, якби автор представив результати власного досвіду у даній ділянці, в ідеалі – запропонував зразок або рішення власного проєкту.

Габрель Тарас Миколайович, кандидат мистецтвознавства (17.00.07), Національний університет «Львівська політехніка», старший викладач кафедри дизайну та основ архітектури дав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Джерельна база дисертації виглядає переконливою, однак певних фундаментальних напрацювань світової науки у ній бракує. Зокрема, збагатив би теоретичний каркас дослідження підхід, запропонований провідним теоретиком нових медіа професором Левом Мановичем у його праці *The Language of New Media* (2001), у якій системно визначено ключові властивості цифрових медіа – модульність, варіативність, автоматизацію та чисельне представлення. Залучення даної ідеї дозволило б у першому розділі поглибити понятійно-категоріальний апарат, пояснивши принципову відмінність відеодизайну від традиційної сценографії; у другому розділі (надати цілісну теоретичну основу опису новітніх мультимедійних технологій, показавши їхню логіку як прояв базових властивостей цифрових медіа та обґрунтувати типологію прийомів відеодизайну, пов'язавши її з фундаментальними характеристиками нових медіа.

2. Важливим доповненням до дисертації також став би концепт ремедіації, запропонований американськими дослідниками Джеймсом Девідом Болтером і Річардом Артуром Грузіном у впливовій книзі *Remediation: Understanding New Media* (1999). Його центральна ідея полягає в тому, що нові медіа не існують у вакуумі, а завжди вибудовують себе через переробку й

трансформацію попередніх медійних форм, коливаючись між прагненням «імедіації» – створення ілюзії прозорої реальності – та «гіпермедіації», яка навпаки підкреслює видимість і штучність медіа. Там, де аналізується взаємодія сценічної дії й відеопроєкції у дисертації, ця ідея могла б суттєво посилити аргументацію: замість простого опису технічних та художніх прийомів відеодизайну могло б бути показано, як саме відеопроєкція ремедіює театральну традицію, іноді «стираючи» межу між сценою та екраном, а іноді навпаки – акцентуючи на своїй автономності й візуальній надмірності. Таким чином, робота отримала б глибший теоретичний вимір і була б вписана в ширший контекст осмислення нових медіа у сучасному мистецтвознавчому дискурсі.

3. Суттєвого підсилення історико-теоретичної основи дослідження могло б надати звернення до фундаментальної монографії німецького мистецтвознавця Олівера Грау *Virtual Art: From Illusion to Immersion* (2003). У цій праці занурювальні медіа осмислюються як безперервна традиція – від панорам і діорам до сучасних VR-інсталяцій – із особливим наголосом на тілесному сприйнятті та риториці впливу. Використання цієї рамки дозволило б у теоретичному розділі показати історичну тяглість сценічних відеопроєкцій, в аналітичній частині – чітко розрізнити виміри «ілюзії», «занурення» та «інтерактивності» й включити тіло глядача як ключовий параметр дизайну, а у висновках – звернути увагу на медіа-археологічні аспекти документації таких, за своєю природою, ефемерних рішень.

4. Також могли б суттєво підсилити дисертацію напрацювання з монографії Кріса Салтера *Entangled: Technology and the Transformation of Performance* (2010), де переконливо розкрито ідею взаємопроникнення технологій і перформативних практик. Центральним положенням цієї книги є те, що технічні засоби не функціонують як зовнішнє доповнення до сценічної дії, а стають активними учасниками перформансу, створюючи разом із тілом актора та глядацькою присутністю єдину динамічну систему. У дисертації, де видовищні та рекламні форми з відеопроєкціями розглядаються переважно з погляду ефектності та композиційних рішень, відчутно бракує саме цього аналітичного підходу. Його використання дозволило б показати, що відеодизайн не просто «оздоблює» сцену, а формує нову структуру перформативності, де технологія і людська дія стають невід'ємними елементами єдиного мистецького процесу.

5. Істотно підкріпила б дисертацію і фундаментальна монографія Крістіани Пол *Digital Art* (2023), яка сьогодні вважається одним із найвпливовіших міжнародних оглядів цифрового мистецтва та є одним із найсучасніших релевантних джерел. У ній простежено розвиток цифрових

практик від ранніх експериментів до сучасних VR/AR-інсталяцій, а також показано, як технології змінюють саму концепцію художності, авторства та глядацького досвіду. Для роботи, де розглядається сценічний відеодизайн і використання імерсивних технологій, звернення до цього джерела дозволило б вписати аналіз у ширший контекст глобального digital art, структурувати приклади через усталені типології та посилити аргументацію щодо культурної та інституційної значущості досліджуваного феномена.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Совгира Т. І., доктор культурології, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, декан факультету івент-менеджменту, фешн і шоу-бізнесу. Без зауважень.

Деркач С. М., кандидат мистецтвознавства, професор, Київський національний університет культури і мистецтв, професор кафедри режисури естради і шоу. Без зауважень.

Оборська С. В., кандидат мистецтвознавства, професор, Київський національний університет культури і мистецтв, професор кафедри графічного дизайну. Без зауважень.

Михайлова Р. Д., доктор мистецтвознавства, професор, Київський національний університет технологій та дизайну, професор кафедри графічного дизайну. Без зауважень.

Габрель Т. М., кандидат мистецтвознавства, Національний університет «Львівська політехніка», старший викладач кафедри дизайну та основ архітектури. Без зауважень.

Результати голосування:

«За» – п'ять членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Київського національного університету культури і мистецтв присуджує **Працкову Роману Євгеновичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн».

Голова спеціалізованої
вченої ради

Тетяна СОВГИРА